

36. kapitola

MEDICÍNA PRO DUŠI

Van Thuan byl radostí bez sebe. Moc toho nesnědl, ačkoli ho Dinh pobízela – málem ho začal krmit.

Po chvíli zpozoroval, že Američan vstává a směřuje ven k latrínám. Van Thuan se zatvářil, že má žaludeční křeč. Držel se za břicho a pospíchal k východu z jídelny. Vojákům vadil smrad v okolí latrín a zima, proto hlídkovali jen zpovzdálí.

„Tvař se, že mi pomáháš zvracet,“ vyhrkl na Pinelliho.

„Panebože, díky, že tu někdo mluví anglicky!“

Van Thuan simuloval další nával zvracení: když se sklonil, všiml si, že voják jim už nevěnuje pozornost.

„Poslyš, dneska mi přišlo mešní víno. Ještě jsem nestihl zkontrolovat, jestli jsou tam i hostie, ale někde by tam měly být.“

„Dal bych život za to, abych mohl spát na baráku s vámi,“ vyhrkl Pinelli a předstíral, že Van Thuanovi utírá čelo.

„Žádný strach. Jsme přece jedno tělo a jedna duše!“

„Ano. Když se o mě pokouší zoufalství, je mi velkou útěchou, že jste nablízku a modlíte se za mě. Ten boj je ale čím dál těžší. Léta jsem trávil bombardováním vietnamské džungle... Potřeboval bych posilu, abych mohl zemřít v pravdě. Potřebuju Boha. A když si představím, že ostatní jsou s tebou, můžou se vyzpovídat, přijmout Boží lék pro duši, tiše jim závidím.“

Van Thuan se v podřepu zahleděl vlídně Pinellimu do očí.

„Generál Dang vymyslel plán. Zaslechl dozorce – prý se všichni sejdem v pátek na indoktrinačním sezení. O přestávce se půjdou napít. Když budeme mít s sebou posvěcené hostie v těch sáčcích, které jsme vyrobili z cigaretového papíru, rozdělíme je bratřím v jednotlivých barácích. Zanesl bys svaté přijímání svým spoluvězňům?“

„Otče Františku, zítra jsou Vánoce! Ještě nikdy jsem nedostal tak úžasný dárek!“ Pinelli se zjihlými očima pokynul rukou na cestu, aby se Van Thuan vrátil.

„Johne, Bůh se nám stal darem tím, že se vtělil. Je tu teď s námi – jako vězeň. A touží po tom, abychom tento dar předali ostatním.“ Van Thuan se hrbil a schválně belhal, jako by přemáhal velkou bolest.

„Potřebuju se vyzpovídat, otče, ale nevím jak ani kdy.“

„Bůh se postará, Johne. Mezitím ho pros z hloubi srdce o odpuštění. Netrap se, ten čas přijde. Připravuj své srdce, aby se pak mohlo stát živým chrámem.“

Když se vrátili do jídelny, všichni už byli nastoupení k odchodu; připojili se každý ke své skupině. Dinh popadl Van Thuanovu krabici a tvářil se spokojeně.

Noc byla chladná a vojáci spěchali, aby ukončili den a mohli odejít do kantýny. Za několik minut už všichni vězni leželi pod moskytiérou, zahalení tmou.

„Děti moje, dneska je Štědrý večer!“ zašeptal Van Thuan.

„Co to znamená?“ zeptal se Dinh potichu.

„Oslavujeme narozeniny Božího Syna Ježíše. Ježíš se chtěl stát člověkem jako my, a proto se narodil velice chudý... Na místě, které vypadalo více méně takhle.“

„V koncentráku? Ten váš Bůh je opravdu šílený.“

„Modleme se, abychom mohli slavit tuhle svatou noc,“ navrhl Tin.

„Já se taky přidám, i když nevím, jak se to dělá. Do háje, neumím se modlit, ale chci se k vám přidat,“ prohlásil Dinh s rozhodností.

Otec František se na něj podíval s výrazem, jako by ho právě obdaroval vlastní syn. Přimhouřil oči a na tváři mu pohrával šibalský výraz.

„Copak se dá slavit líp než slavnostní hostinou?“
Van Thuan si začal cípem košile čistit dlaně. Vypadalo to, jako by pečlivě leštil sklo.

„Můj malý Thuane, nevím, odkud bereš ten smysl pro humor. Zůstal jsi bez večere, smrdí tu hnůj, celý den pracujeme... a ty vtipkuješ a olizuješ si ruce. Vždyť zas onemocníš na žaludek!“

„Ach, Tine! Budeš velice šťastný, můj milý pekaři. Teď přijde ta pointa: připravme se na přijetí Boha v tomto pelechu, který se stane naším betlémem.“

Všichni vypadali dost vyjeveně. Otec František poklekl a pomalu otevřel svůj balíček, jako by rozbaloval vzácný bonbon. Vzal půllitrovou láhev s vínem a políbil ji.

„Dinhu, chvílku to podrž, prosím. Jmenuji tě ministrantem.“

„Kým...?“

„To je hlavní pomocník při obřadu,“ vysvětloval Van Uy.

Van Thuan se znepokojeně přehraboval v obsahu krabice. Nemohl najít hostie, což ho rmoutilo. Položil stranou zubní pastu a novou košili s kapsičkou. Začala se o něj ale pokoušet malomyslnost.

37. kapitola

HOSTINA

Všichni ho s napětím sledovali, ale nevěděli, jak mu pomoci ani co říct. Van Thuan na chvíli zavřel oči. Prosil Ducha Svatého o světlo. Přitom se uklidňoval tím, že si bezděky hrál s malou svítilnou.

„Františku, dej pozor, ať ji nezničíš! Bude se ještě hodit,“ varoval ho Dinh.

„Máš pravdu, synku.“

„Vypadáš smutně, můj malý Thuane.“

„Nevidím tu hostie, o které jsem prosil své drahé, Tine. Moc mě to mrzí.“

„Hostie? Bože můj, copak se pomátl?“ zavrtěl hlavou Tin.

„Musí být někde schované, ale netuším, kde. Ta krabice nemá dvojité dno.“

„Ale lampa možná jo,“ vyhrkl Dinh bez přemýšlení.

Van Thuan se zarazil. Pak sňal z lucerny stínidlo, poklepal na něj... a vtom vypadl malý balíček v plastovém sáčku.

„Chvála Pánu!“ zvolal Thuan vzrušeně a objal Dinha. „Jak tě to napadlo?“

„Vidíte? Kdybys mi řekl rovnou, co hledáš... Byl jsem přece zloděj! Kolikrát jsem v lucerně pašoval šperky, a nikdy je nenašli. Byl jsem fakt dobrý.“

„A dneska se ti podařil Boží lup, Pán ti žehnej!“

Za okamžik se všichni ještě víc semkli kolem kněze, který rozevřel dlaň.

„Pán s vámi,“ zašeptal dojatě.

Ostatní nevěděli, jak se odpovídá. Dinh držel víno jako dítě, jemuž řekli, že má v rukou celý vesmír.

„Této svaté noci Ježíš sestupuje mezi nás jako Bůh a člověk, jako malé dítě. Dnes máme příležitost přijmout lék nesmrtelnosti, abychom už navždy žili s ním a v něm. Připojujeme se dnes ke všem andělským sborům, ke všem svatým. Stojíme před trůnem našeho Boha, kde jsou i všichni mučedníci pro víru, včetně našich vietnamských. Jsme namačkaní v betlémské stáji, kam nás pozvali andělé, a prosíme Pannu Marii a Josefa, aby nám dovolili spolu s nimi adorovat Božího Syna, který se nám narodil.“

Otec František pak šeptal úryvky čtení ze Starého zákona a pozval ostatní, aby s ním recitovali žalm.

Potom jim převyprávěl příběh o narození Ježíše v Betlémě. Po krátké homilii se nahlas pomodlil a připojil se tak ke všem tajným mším v dějinách církve.

„Ježíši, zbav nás všeho strachu! Daruj nám své srdce, které dokáže milovat i naše nepřátele.“

Dinh si nebyl jistý, jestli se mu to všechno jen nezdá, dokud na něj František nepromluvil.

„Synu, zkus nakapat tři kapky toho léku do mé dlaně.“

Dinh nahnul láhev nanejvýš opatrně. Kněz přešel z šepotu v jemnou, téměř neslyšnou melodii, když předtím vyslovil nad chlebem a vínem slova, jimž Dinh vůbec nerozuměl. Neodvážil se však na nic ptát, to duchovní dění ho zcela pohltilo. Odvážil se přidat až k modlitbě Páně, kterou už uměl nazpaměť, protože ji slýchal už na lodi a teď po nocích v baráku. Poté se Van Thuan zeptal: „Kdo z vás je ve své duši hotov přijmout Krále králů?“

Stařeček Tin, Thao, Van Uy a generál Dang sepjali ruce. Celí se chvěli vzrušením. Otec František vložil každému na jazyk kousíček hostie. Na cigaretovém papíru zůstalo ještě pět drobných úlomků. Kněz si olízl ruku, jakoby se z těch tří kapek stala řeka života. Pak pohlédl s láskou na Dinha a položil mu ruku na čelo.

„Synu můj, ať na tebe sestoupí Boží Duch, abys i ty mohl jednou přijmout jeho tělo.“

Dinh pocítil, jako by se mu srdce roztápělo v ohni, a rozplakal se jako dítě. Kněz vzal jeho hlavu do dlaní a políbil ho na čelo.

Potom mu Dang pomohl obléct si novou košili, jako by to byl královský hermelín. František se rychle pustil do přípravy pěti balíčků. Kdykoli jeden dokončil, políbil ho a opatrně vložil do náprsní kapsy. I když při každém pohybu nechtě o někoho zavadil loktem, všichni stále tiše klečeli se skloněnými hlavami. Jako by se zastavil čas... Tohle zatuchlé místo se jim stalo předsíní nebe. Dinh se pak posadil. Van Thuan ho objal kolem ramen a převyprávěl mu příběh o Ježíšovi.

„Můj malý Thuane, promiň,“ zašeptal Tin. „Nevím, kolik je hodin, ale měl by sis odpočinout. Musíme o tebe pečovat, abychom mohli slavit tuhle hostinu i nadále.“

„Díky, Tine. Musím se ale klanět svému Pánu, který je tu mezi námi.“

„Thuane, v minulosti jsem už probděl tolik nocí! Dovol mi bdít i dnes a ty se zatím trochu prospí. Nesmíš onemocnět. Vzpomeň si na kněze z Hue, když nás učil zpívat slova z Písně písni: „Já spím, ale srdce mé bdí.““

Thuana dojala vzpomínka na starého misionáře, který ho připravil na první svaté přijímání a byl také přesvědčen o jeho povolání ke kněžství.

„Poslechnu tě, Tine, ale i ty si odpočiň.“

„Za pár hodin tě vystřídám,“ navrhl Dang. „Pod podmínkou, že vy ostatní už budete spát. Dobře se vyspi, otče Františku, a odpočívej v Mariině náručí.“

Van Thuan zavřel oči a s myšlenkou na Matku Boží oslavoval její požehnané lůno – první svatostánek v historii. Pak si uvědomil, že on sám je nyní takovým svatostánkem... Slyšel klidné oddechování Dinha. Zdálo se mu o tisících andělů: tancovali kolem jejich stísněného lože, jež se proměnilo v kousek ráje.

38. kapitola

ZVLÁŠTNÍ LEKCE

Zástupy vězňů směřovaly k jídelně. Van Thuan zahlédl z dálky Thaveradu, objali se aspoň očima. I když tam byla téměř stovka lidí, ve vzduchu viselo napjaté ticho.

„Podívejme se, zrádci! Všichni vztyk, dnes máme speciální školení!“ halasil voják posměšným tónem.

Vězňové jen nevěřicně zírali. Záhy pochopili ten vtip. Důstojník Chim vešel jako ve zpomaleném záběru, na mol opilý. Dozorci jen stěží zadržovali smích.

„Včera... máme... opakování. Vietnam. Velký. Svobodný. Věčný Vietnam! Van Thuane, mám sucho v krku... jdu do kantýny... školit své muže. Ohlídáš to tady..., aby nikdo neutekl. Jestli někdo projde dveřmi, skončíte... oba u zdi!“

Vězni užasle sledovali ten komický výjev. Důstojník pokynul vojákovi, který bublal smíchy.

„Soudruh Chau bude hlídat dveře! Říká se, že jste jako pytel blech... Já jdu!“ Snažil se vojensky odpochodovat, ale to bylo ještě směšnější. Vězni však nehnuli brvou.

Chau stál vzpřímeně se vztyčenou puškou. Po odchodu Chima zakřičel od dveří: „Van Thuane, pojď sem!“

Thuan ušel poklidně asi dvacet kroků, které je od sebe dělily. Voják ho zatlačil do kouta a sám se k vězňům otočil zády.

„Poslyš,“ řekl potichu. „Doneslo se nám, že několik vězňů chce spáchat sebevraždu. Udělej teď něco, když důstojníci odešli chlastat. Já budu hlídat dveře.“

„Nezapomněl jsem vám, co jste udělal pro toho muže, který zemřel na lodi.“

„Prosím, Van Thuane, využij tuhle chvíli. Promluvíme si jindy. Myslím, že tě brzy pošlou na můj úsek.“

Van Thuan se otočil a zachytil spoustu vyděšených pohledů. Přišlo mu zábavné, že právě tento dozorce vypadal tak hrozivě. S vážnou tváří odkráčel ke stolu instruktora.

„Vojíne! Můžete hlídat zvenčí, během výuky se od sud nikdo ani nehne,“ pokynul kněz dozorcí, přičemž k pobavení všech dokonale imitoval gesta a hlas důstojníka Chima.

Strážný se otočil na patě a vyšel za dveře.

„Nuže, soudruzi,“ pokračoval kněz v imitování důstojníka. „Jak dobře víte, důležité je mluvit s lidmi, kteří už něco vědí... Tak spolu proboha mluvte!“

Někteří se srdečně rozesmáli.

„Ten chlap je neuvěřitelný,“ poznamenal Thaverada směrem k Pinellimu. „Dokáže napodobit důstojníka, aniž by se mu vysmíval. Navíc se mu podařilo nás rozesmát, to je skoro zázrak...“

„Posledně mi řekl, že kdyby se nestal knězem, byl by asi klaunem.“

„No, zdá se, že mu jde docela dobře obojí!“

Van Thuan počkal, až se přestanou smát. Pak začal pantomimicky naznačovat, že si bere kotouč s lanem a obtáčí si ho kolem krku. Sípavým hlasem zaúpěl:

„Ach, hlavy skopové! A ten... kdo bude chtít... utéct, ať mi dá... vědět, protože... na jeho hlavě... závisí ta moje!“

Všichni znovu vybuchli smíchy. Kromě generála Danga, který vykročil dopředu a postavil se ke dveřím. Vzápětí vyskočil Pinelli a přidal se k němu: „To by nám ještě chybělo, aby teď někdo utekl... a aby pak Thuanovi usekli hlavu.“

„A předtím by nás všechny ugrilovali zaživa,“ pokusil se zavtipkovat Dang. „Naštěstí Chimův život závisí na tom, jestli je Van Thuan naživu. Ale raději si to ohlídáme.“

Všichni se uvolnili a začali si mezi sebou povídat. Thaverada se protlačil ke stolu instruktora.

„Thuane!“ silně ho objal. „Každý den tě vídám v jídelně a nemůžu s tebou mluvit. Jak se máš?“

„Rád tě vidím... a slyším! Než se však vrátí důstojník, musím se věnovat pár zoufalcům...“

„Běž a uzdravuj bolavá srdce. Můžu ti dělat společnost?“

Van Thuan s úsměvem přikývl. U jeho stolku se mezitím vytvořil hlouček lidí.

„Biskupe Františku, jsem řeholní bratr a potřebuju se vyzpovídat.“

„Otče, je to pravda, že máte u sebe Eucharistii?“

„Otče biskupe, jeden muž se chce dát pokřtít.“

Van Thuan si představil Františka Xaverského, jak káže na Dálném východě. Dneska se cítil jako ten nejšťastnější muž na světě.

Čas však kvapil a vypadalo to, že na všechny ty potřebné se ani nedostane.

39. kapitola

ZNOVUZROZENÍ

Generál Dang u dveří mával rukama a díval se úzkostně na Thuana. Dával mu znamení, aby byl opatrný.

„Na jedné ubikaci je padesát lidí,“ řekl Van Thuan nahlas.

„Lidi? Zase ten snílek!“ Muž s jeskynním hlasem se uchechtl a odplivl si.

Thaverada ho zmrazil pohledem. Biskup František pokračoval, jako by tu uštěpačnou poznámku neslyšel.

„Chléb života sestoupil z nebe. Ať přistoupí jeden muž z každého bloku.“

Několik mužů padlo na kolena.

Dang byl nervózní. Díval se klíčovou dírkou a viděl, jak voják Chau neklidně sleduje dveře kantýny.

Van Thuan předal čtyři papírové svatostánky. Když zástupcům vězňů podával balíčky, vždycky zašeptal: „Toto je Boží Syn, který se za nás obětoval. Blahoslavení ti, kdo jsou pozváni k hostině Beránkově!“

Někteří plakali, jiní šeptali: „Pane, nezasloužím si...“ A mnozí za pověřenci otáčeli hlavy jako slunečnice za letním sluncem. Pinelli odložil svůj balíček, pohlédl nervózně na Thuana a postavil se.

„Chim nám nařídil opakovat si lekci,“ zašeptal mu Thuan. „Až se vrátí, musíme být všichni na svých místech. Půjdemte teď dopředu a naučíme se frázi, kterou si budeme jakoby opakovat.“

„Všichni na místa!“ zakřičel Thuan od hlavního stolu. „Usaďte se na tuto slavnou vietnamskou hroudu!“ Pohlédl s úsměvem na Pinelliho a čekal, až se lidé usadí na podlaze. „Opakujte se mnou: ‚My Vietnamci jsme svobodný lid a žádný utlačovatel nezdolá našeho svobodného ducha!‘“

Všichni svorně křičeli: „My Vietnamci jsme svobodný lid a žádný utlačovatel nezdolá našeho svobodného ducha!“

Voják Chau vstrčil hlavu do dveří: náhlý hluk ho vylekal.

„Všechno v pořádku, soudruhu!“ ubezpečil ho kněz a obrátil se na ostatní: „Zamysleme se nad tuto větu: ‚My Vietnamci jsme svobodný lid a žádný utlačovatel nezdolá našeho svobodného ducha!‘ To je dnešní lekce. Než se vrátí důstojníci, naučíme se ji nazpaměť.“ Van Thuan si položil ruku na srdce. „Pa-

matujte, že stačí víra a voda, aby Duch znovuzrodil lidskou duši.“

Voják Chau opět vyšel ven. Kněz se usmál, když viděl, jak na něj upřeně hledí tváře vězňů: někteří v němém úžasu, jiní dychtivě.

„Ale kdo poučí ty, kdo by se chtěli znovu narodit?“ zeptal se starší muž a udělal gesto, jež naznačovalo, že jeho otázka je zašifrovaná.

„Vy sami. Můžete být svědky, kteří se změní v učitele. Řekněte všem o svém tajemství! Budete jejich kmotry a v těchto temnotách vzejde světlo!“ Zvučný biskupův hlas zněl mocně a přesvědčivě.

„Veselé Vánoce!“ zahlaholil Pinelli a zatahal Van Thuana za košili.

Kněz si s ním sedl na zem, tváří směrem k ostatním. Vězeň si klekl, sedl si na paty a vyznal se z hříchů, které mu tížily duši. Když mu Thuan řekl: „Jdi v pokoji“, měl sto chutí dát se do tance.

„Pokoj a pořádnou sprchu bych si přál ze všeho nejvíc!“ povzdychl si.

Dang se rozběhl na své místo a hulákal na celé kolo: „My Vietnamci jsme svobodný lid a žádný utlačovatel nezdolá našeho svobodného ducha!“

Když vešel voják Chau a za ním důstojník Chim, dvě stě padesát mužů mu zahřmělo na uvítanou: „My

Vietnamci jsme svobodný lid a žádný utlačovatel nedolá našeho svobodného ducha!“

Chim si spokojeně odříhl a vyhrkl: „U všech ďasů, Van Thuane, dobrá práce! Proč už konečně nepodepíšeš to doznání? Všichni do jídelny, hlavy skopové!“